

ersonen
n men-
nder be-

orzitter
beiders-
Decem-
millioen
Veree-
erbij op-
an nog
anderen

ontving
York per
ozen van
uu, voor
223,000;
0,000; in
gewone
millioen
hier wer-

tistieken
ken over
ijzonder,
lijks dui-
kerken
geen dak
gehaalde
genoeg in

te dat die
neen, nog
ag dan te

nog maar
swerklie-
duizenden
d worden
eiders en

hoe het
d van be-
aren; zie-
e wachten
n perk ge-
rikkelijke
sterachtig

NGEN

ustus 1894

landbouwer.

verzoeken in
deze weinige

dbouwers
lieden

er stoffelijken
aardige aller
nd landbouw-
uld van zijne
e groote eige-

ten der goede
daar. Nu nog
dbouwer die
woortbreng-
in prijs ston-
aald te hebben
e konden ver-
of 3 hectaren
erhielden om
n. Nu is iets
ng onmogelijk
ig achten als
de goeden, en
lijk voor hen
en als eigenaar
ens waarmee
gezin den lan-
en dan, na den

den vroegen
d zwaar werk
hem om zich
uur dan ook
n betalen aan
reekt hem om
uitgemergelde
buit zijn ten
aars, die al de

winst lafhartig verbrassen en in hunne
slompertijf niet eens denken dat zij het zweet
van den landbouwer drinken.

Na den winter is den armen boer al het
goede voedsel dat hij op zijne boerderij wint :
eiers, boter, jonge kievissen, kalveren, ja zijn
eenig krachtvoedsel, de hespen van zijn var-
kens, soms het heele beest verplicht naar de
markt te laten sleuren om het daar aan eenen
spotprijs te zien verkoopen, en dit alles weer
om den uitbuiters het achterstallige zijner
landpacht te kunnen betalen. Waarlijk de
boer moet meer geduld hebben als Job om
geene ongelukken te doen. Moest men zoo,
in de steden, het eten van voor den neus der
werklieden komen rukken, waarachtig het
zoo zoo gemakkelijk niet gaan.

Bovengenoemde is nog het deel van den
betrekkelijke welstellenden boer. Anders, ja
nog veel slechter is het met den armen dom-
pelaar of kleinen boer en boerenwerkman
gelegen.

Deze bewerkt een hectaar land veelal
slecht want daar die man weinig krediet heeft
bij de eigenaars kan hij slechts land bekomen
dat waarlijk het bewerken niet weerd is, zeer
nat of zeer droog, verre van zijn huisje ver-
weiderd, achter bosschen of boomen, land
dat bijna geene scheut oplevert, daar uit zul-
ken grond perst hij eenige magere vruchten.
Denkt hij misschien dat die vruchten voor
hem zijn? Wel bijlange niet. De eigenaar
woekert op den honger van den kleinen boer
en dwingt hem zijne slechte gronden te be-
werken, en hem (den eigenaar) alles wat hij
wint te brengen.

't Is waarlijk schande, van doors'echte
gronden zoo duur te verhuren. En wanneer
bewerkt den ongelukkigen man dit slecht
land? Des nachts! Ja des nachts, want in den
dag gaat hij uit werken bij de pachters.

Daar gaat hij werken aan de som van 0,45
centiemen daags in den winter en 60 centie-
men in den zomer. Des winters moet hij van
5 tot 8 uren werken zonder eten, dan krijgt
hij een stuk stijf roggen brood met vet waar-
op men doeken in petrool gedoopt legt om de
werklieden te beletten er veel van te nemen. (1)

't Is meer dan wraakroepend. Dan weer
geworkt tot des noens : aardappels met boter
melk en een weinig slecht vet voor sause,
daarna een stukje bedorven verkervleesch
met van 't zelfde brood van ten acht ure, ten
4 ure de zelfde kost van 8 ure, met een glas
klein bier van 12 fr. de 200 liters. 's Avonds
ten 6 of 7 ure botermelk met korsten be-
schimmeld brood.

In den zomer is het weinig beter, zij krij-
gen dan wat meer bier en moeten nog zoo
hard werken in de brandende zon. Is het
slecht weer dan worden ze naar huis gezon-
den. Werkt men niet hard genoeg, vijftig,
honderd, soms twee, drie honderd vloeken
en verwenschingen rond hun ooren.

In een volgend nummer zal ik een feit
verhalen, welke ik voor mijn eigen oogen heb
zien gebeuren.

Erenbodegem, Oogst 1894.

Heer Opsteller van het weekblad
« De Landbouwer. »

In het eerste nummer van het blad *De Land-
bouwer*, kom ik te lezen hoe gij de slechte
toestanden van de velden op den buiten
schetst en uiteenzet. Doch geloof ik, dat er
elders de velden zoo slecht en zoo akelig niet
uitzien, als hier in het Hopkwartier; de
gansche hop-oogst is totaal verloren, de
hopstruiken zien er uit of ze met schouw-
vaagsel begoot waren, het is al zwart wat
men ziet; nergens zien er de toestanden zoo
slecht uit als hier, de opbrengst zal dees jaar,
veel minder zijn dan verleden jaar, men sid-
dert wanneer men zijne velden beziet, en
wat erger is, dat er tijdingen uit ander landen
komen, die gunstig zijn voor hen, en die
onze toestanden komen vergeren, daar de
opbrengst elders goed en buitengewoon wel
gelukt is, zoo zal onze prijs tot het laagste
dalende. De opkoopmans zullen hunne bestel-
lingen meest al in den vreemden doen, ver-
mits onze hop angelast is door ziekte, en
daardoor slechtere waar opbrengt.

Wie is het die weer de gevolgen zal dragen
van deze kwaal? De arme Landbouwer! de
pachters! en daarom is het hoogst noodig
dat de staat tusschen kome, en het noodige
kapitaal verschafft om den landbouwer in
staat te stellen zijne waar, die dikwijls nu
slecht is, te kunnen goed maken voor het
verbruik en eene verzekering zou hebben,
hem te kunnen redden uit zijnen neteligen
toestand.

Ook zou men daardoor deze waar recht-
streeks aan den brouwer brengen, waardoor
alle groote opkoopers en tusschen personen
zouden verdwijnen, die nu al de groote
winsten van deze nijverheid opslorpen en
onderling zich verbinden de prijzen temaken,
terwijl zij zich nu om ons niet bekommeren.

Wanneer zullen de landbouwers daaraan
mogen denken? en gij, werklieden die weet

(1) Wij laten dat voor rekening van onzen
brijschrijver, want dit komt ons overdieren
voor. Wij weten wel dat er erge, schandelijke
dingen gebeuren, maar dat feit is toch wat al te
erg.

REDACTIE.

dat vier en zestig jaar, liberalen en katholie-
ken aan het bestuur van het land hebben
geweest en nog nooit aan onzen toestand
dachten als op papier, of als het nabij eene
kiezing was.

Daarom hoop ik dat alle overtuigde land-
bouwers en werklieden het begrepen hebben
dat dit maal schoone beloften niet meer
noodig zullen zijn, want wij hebben genoeg
van de wetten van de coffre-fort.

EEN LANDBOUWER.

Idegheem 12 Oogst 1894.

Mijnen vriend Kobe,

Ik had u beloofd, het blad welke gij mij
had gegeven te lezen. Ronduit zal ik u beken-
nen dat ik eenigzins wantrouwig was, te
meer daar verscheidene hooggeleerde per-
sonen mij ten strengste verboden hadden
andere bladen te aanvaarden dan die welken
zij mij zonden. Ik stopte dan gansch de week
het gazetje weg. Zondag las ik in *De Werk-
man* dat de duivels een schrift verspreiden :
« De Landbouwer ». Zooloos alle menschen de
verboden vruchten eerst plukken willen, en
omdat ik van u die ik zoowel ken *De Land-
bouwer* ontvangen had, sloot ik mijn deurken
en zette mij te lezen. Verwonderd was ik dit
zoogezegd duivelswerk te lezen, en het eerste
wat mij ontsnapte was, dat ik liever van een
duivel beschermt, dan van een engel bedro-
gen wordt.

Het doel der Socialisten is wel duizendmaal
duidelijker dan dat van onze oude meesters.

De leuze onzer rijke mijnheeren was steeds:
Veel beloven en weinig geven.... Nu mijn
gedacht is dat de kiezers die nu bedrogen
zijn geweest van 2 verschillende burgerkamers,
eene derde zullen probeeren die naar mij
dunkt de laatste en beste zijn.

Van bedrog gesproken, ik lees dat de socia-
listen aan den uittredende pachter de meer-
waarde van den grond zouden doen instaan,
door den eigenaar. Dat ware schoon! want
zie ik wil voor te sluiten eene waarheid ver-
tellen van een mijner geburen.

De man huurde 6 jaren geleden, in de
nabijheid van onze gemeente een stuk land.
Op eene met vruchtbare plaats gelegen zijnde
en zonder huurder blijvende, betaalde hij
slechts 110 fr. de hectare. Met moeite en
vlijt, bewerkte de naastige man het land,
geholpen door zijnen zoon. Geen zweet,
geene opofferingen worden gespaard, tot ein-
delijk de zoo vruchtbare plaats vet wordt
boven alle partijen in den omtrek. De zoon
trekt een slecht nummer en wordt soldaat.
De man door een tweede ongeluk, de ziekte
zijner vrouw, vervalt langzaam tot hij het
partijde moet verlaten...

Dit is wel hard het Doeh nu het bijzonder-
ste. Een paar dagen na den opzeg krijgt den
man bericht eener kleine erfenis. Hoe blijde
was hij dat misschien zijn plekje hem nog
toebehooren zou. Hij vraagt den eigenaar,
die antwoordt dat het nog slecht te huren is
aan 240 fr. de hectare....

En dat is waarheid. Een einde komt aan
zulke liedjes, nietwaar?

En nu vriend, zend mij wekelijks *De Land-
bouwer*, ik dank u op voorhand.

DOLFUS.

UIT OORDEGEM.

Verleden week las ik in uw blad over den
toestand der landarbeiders van Vlaanderen
die naar Frankrijk gaan, hoe zij daar leven
veel slechter als de honden.

Maar zeg eens, Heer Opsteller, hoe moet
het dan zijn in die huishoudens waar de man
of de vader naar Frankrijk gegaan is, gedu-
rende den tijd dat hij kinder verblijft, want
al het geld dat in huis was heeft moeten
dienen voor de reis?

Ik ga u eens verhalen wat ik in een dezer
huizen vernam.

De vader kwam deze week thuis van Frank-
rijk. Verleden jaar, zoo zegde mij dien onge-
lukkige, stierf mijne vrouw en liet mij zes
minderjarige kinderen na. Het oudste, een
meisje, was 11 jaren.

Wat moest ik doen? Altoos eerlijk gehan-
deld hebbende, zocht ik de schulden, die ik
gedurende de ziekte mijner vrouw gemaakt
had, te betalen, alsook de pacht van mijn huis
en land. Ik besloot naar Frankrijk te gaan om
in den oogst te werken, en ik liet mijne zes
arme kleinen hier alleen en ge-ziet in welken
staat ik ze terug vind : vier mijner arme
dutsen hebben geen hemd meer aan, de
kousen zijn van hunne voeten gesleten, en de
lompden die zij nog aan hunne zieke lichamen
hebben, stinken als de pest.

Ik moest een traan uit mijne oogen doen,
wanneer de man zijn verhaal eindigde.

En zeggen, Heer Opsteller, dat er in onze
gemeente mannen zijn die op den arbeid dier
ongelukkigen leven. Roept dat niet om wraak?
Ja, die heeren durven dan nog zeggen dat gij
ons komt ophitsen, wanneer gij onzen toestand
wilt bloot leggen.

Gij steunt de armen, de rechtvaardigheid,
en door het lezen van uw blad zullen velen
den blinddoek wegwerpen en medewerken
aan de verbetering van hun lot.

Gegroet.

Een lezer.

Vriend Gazetschrijver,

Ik schrijf in naam van mijnen man. Zondag
hebben wij uwe gazet gelezen, waarin gij
aantoont dat gij den boer genegen zijt, het-
geen ons zeer behaagt. Gij spreekt van den
ondergang van den boer, 't is waar, dien
gaan ze te gemoet. Zij kunnen hunne boter
niet meer verkoopen en de grootste oorzaak
daarvan is, dat al de heeren en de burgerij
« boeren; » koopmans dat boert, doctors dat
boert, brouwers en stokers dat boert, die in
landstoffen en bouwmaterialen doen, dat
boert; kasteelheeren dat boert, en deze laat-
sten verhuren zoo hoog mogelijk hunne lan-
derijen en pachthoeven en ze moeten dan
nog onzen laatste druppel bloed hebben.

En als wij al die weelde en pracht zien der
kasteelheeren en als wij ons hondenleven
daar bij vergelijken, dan komt menigmaal
eene verwensching uit onzen mond.

Als het zoo moet blijven, weet ik niet wat
er zal gebeuren.

Boeren die uitwerken gaan, moeten in den
zomer van 's morgens 5 tot 9 ure 's avonds
op het veld en dat voor 1 fr. 50. 's Winters
van 7 tot hoogstens 8 stuivers.

Menigmaal hebben wij al gezegd dat de
kasteelheeren voor meer stuivers cigaren
rooken.

Onder elkander, als er geen rijke men-
schen of andere personen bij zijn die ons
kwaad kunnen doen, klagen wij en velen
zeggen ook al : 't zal veranderen met de kie-
zing. Wij weten goed wat beest ons bijt, en
wij zouden die bijters willen muilbanden ge-
lijk onzen hond. Gij verstaat dat wel.

Hebt gij het nog niet gevat, dat die mannen
bange zijn dat wij uwe gazet lezen? we mogen
toch de waarheid niet weten en onder ons
hebben wij ons al afgevraagd : *Waarom zijn
ze daar zoo benijd van?* Ei ja, we mogen in de
stad melk leveren en boter verkoopen aan
rooden of 't is gelijk aan wie, en de kasteel-
heeren of anderen zijn toch niet vies van de
cens van de socialisten.

En we zeggen wij, de cens zijn welgekomen
bij de rijken of ze van Lucifer zelf kwamen,
maar we mogen niet lezen hoe het komt dat
wij zoo arm zijn en zooveel moeten werken.

Maar 't schoonste is dat we ook wel zien
waar ons zuur gewonnen censken naar toe
gaan.

't Is zoo gemakkelijk als wij mestnat staan
van het zweet, goeden dag komen zeggen
en vragen hoe het is, terwijl dat ge goed
moogt eten, wijn drinken, goed gekleed zijn
en al doen waar ge goesting naar hebt.

We zouden willen dat er werkmenschen
zaten ginder te Brussel, en geen rijke heeren,
want die hebben ons al geheel ons leven op
stoopen getrokken.

Weerd U maar, gazetschrijver, voor de
boeren, en ge zult er veel winnen met de
kiezing, want in dat kotje zullen ze ons toch
niet zien en daar doen we dat wij willen.

Laat naam en adres weg, vrienden, en 'k
zal aan mijnen man vragen om nog voort te
schrijven.

UIT NEVELE.

Zondag hadden wij ons propagandatochtje
gedaan; ik was er nog maar tegenwoordig,
waer ik reeds moest opmerken dat som-
mige buitenlieden oprecht schandelijk ge-
huisvest zijn. Onder andere kwam ik daar aan
eene deur, waar ik mij moest buigen om
binnen te gaan. Ik gaf eene gazet aan den
baas die achter zijne uitgedoofde stof zat,
maar hoe verwonderd was ik! wanneer hij
recht stond moest hij gebogen loopen daar de
plafond te laag was. Deze mensch is dan ook
verplicht, wanneer hij te huis komt, van
anders niet te doen dan op eenen stoel te
zitten.

Alles zag er daar om het gebrekkigst uit en
het was dan ook niet te verwonderen wan-
neer die boeren ons toeriepen dat onze gazet
hun wel beviel; en dat er toch eens een einde
aan die kapitalistische uitbuiters zou moeten
komen.

Hunne slapingen zijn ook zeer gebrekkig.
Het bed is meestal een vierkante bak.

En dit gebeurt in eene wereld die barst
van overvloed.

Schande, voor die rijke uitzuigersbende!

UIT DRONGEN.

Sedert het verschijnen van het blad *De
Landbouwer* in onze gemeente, heerscht er
vreugde bij de vrijzinnige werklieden. Zij
beginnen immers het besef hunner eigen-
waarde te kennen, zij zien aan het uitspan-
sel de glinsterende ster hunner verlossing op-
dagen.

En inderdaad, niettegenstaande de gewel-
dige uitval van onzen pastoor, wordt het
blad steeds met meer gretigheid en vertrou-
wen gelezen. Het is te hopen dat de werk-
lieden de oogen zullen openen en niet meer
zullen luisteren naar de stem van hen die
de arme werklieden gedwee willen doen
buigen onder de lastigen taak voor hun dage-
lijksch brood te verdienen, en die dan nog
zeer dikwijls eene bedelende hand moeten
uisteken bij de hier bestaande maatschappij
St-Vincentius-à-Paul of het armbestuur, en

daar, na eenige scheldwoorden met ledige
handen heengezonden worden.

Het is oprecht schandelijk dat huisgezinnen
waar de nood heerschte en hunne gegronde
klachten indienden, beleedigende woorden
moesten hooren van die alleenheerschers en
weggezonden werden met ledige handen.

Weg dus met het stelsel der rijken voor
het samenstellen der gemeenteraden, die in
de huidige omstandigheden de armen voor
den aap houden, en leve de evenredige ver-
tegenwoordiging voor de gemeente, provincie
en geheel de wetgevende macht. C. H.

Uit het arrondissement Brussel

Op den buiten

De buitenlieden beginnen zich ook onledig
te houden met de aanstaande kiezingen. Er
heerscht hier veel geestdritt op de meeste
plaatsen waar de sprekers der Werklieden-
partij de gelegenheid hebben zich te laten
hooren. De boeren redeneeren niet meer
zooals vroeger; zij hebben ook zucht naar
verbetering, en zij beginnen langzamerhand
te bekennen dat het niet is met zich af te
zonderen der stedelingen en voornamelijk
der socialisten dat zij hun lot zullen zien
veranderen.

Hunne jammerkreten zijn algemeen : de
pachten zijn te hoog, zij zijn niet gewaar-
borgd tegen den slechten oogst, en bij het
verlaten hunner pachthoeven, die zij somtijds
door hunne zorgen en hunnen arbeid dubbel
in waarde hebben doen stijgen, verkrijgen
zij niet de minste vergoeding.

Bij het leeg komen eener hoeve doen zij
elkander eene schadelijke mededinging
aan, uitsluitelijk ten voordeele der groote
eigenaars.

Dit kan veranderen, zeggen de socialisten
aan de buitenlieden. Sticht bonden waar-
door gij elkander zult steunen in plaats van
oederling te onderkruipen, en wanneer
gij vereenigd zijt, zult gij ook sterk wezen
om een landbouwkrediet te eischen die u zal
beschermen tegen de slechte jaren en tegen
de veeziekte en u helpen zal in alle moei-
lijke omstandigheden.

De socialisten bewijzen ook aan de kleine
boeren dat hunne redding niet afhangt van
rechten op het invoeren van het graan of
andere gewassen te eischen, waarvan zij
zelven de eerste gefopten zouden wezen en
alleenlijk nog wat meer rente zouden afwer-
pen voor de groote eigenaars, zooals het
blijkt uit reeds nieuwe aangeaane pachtcon-
trakten, ten nadeele der talrijke verbruikers.

Het is waarschijnlijk omdat de boeren
gretig zijn naar onzen raad te luisteren en de
groote koppen dit beginnen gewaar te wor-
den, dat hunne knechten, de broodschrijvers
der leugenaarsbladen, als ordewoord ont-
vangen hebben de dosis scheldwoorden te
vermeerderen.

Sedert het ontstaan van den *Landbouwer*,
kan men geene klerikale centvot in handen
nemen zonder op vier of vijf verschillende
plaatsen te lezen dat de «roode landbouwers»
dieven zijn en zij het stelen goedkeuren en
zelfs aanprizen.

Zij willen vooral aan de buitenlieden op-
dischen dat wij hun allen van hun hompie
grond willen berooven; zij weten dat zij op-
zettelijk liegen, doch dit scheelt hun weinig,
zij zijn immers ervaren verklaard in het
lasteren.

Die klerikale pannelikkers munten uit in
de gewilde verwarring die zij standvastig
beproeven tusschen socialisten en anar-
chisten, alhoewel zij geheel zeker weten als-
dat de anarchisten niets gemeens hebben met
de socialisten en zich tegenover hen zoo
vijandig gedragen als tegenover gelijk welke
burgerspartij.

Wat moeten zij toch in het net zitten! De
verbroedering der buitenlieden met de
steedsche werklieden zal hun nog razend
maken en zij hebben goed in hunne gazetjes
op ons te schimpen en te spotten en valsche-
lijk over Bebel's leering te pennenwisten aan-
gaande het familieleven, de boeren laten
zich daaraan niet meer beet nemen en zij
worden allengskens gewaar dat hunne echte
vrienden dezen zijn die hun medegeholpen
hebben om kiezer te worden en die nu met
hen willen samen strijden tegen de uitbuiters
van alle kleur om hervormingen op te drin-
gen, ten einde onzen gezamenlijken toestand
te verbeteren.

Een Proefveld

De klerikalen die zoo hoog oploopen met
het zoogezegd landbouwendwijs dat er
dient gegeven te worden, om onze buiten-
lieden op de hoogte hunner taak te houden,
hebben nog eens een bewijs van onkunde ge-
geven. Onze vrienden van Uccle zijn ons
komen verklaren dat op het gehucht «De
Kat» genaamd, men zoo een proefveld met
groot lawijd ondernomen had; de school-
meester stond aan het hoofd van het onder-
wijs en deze proef was rijklijk ondersteund
door toelagen uit de Staatskas.

Nu echter heeft men het veld moeten ver-
laten en de huidige overnemers vinden dat